

Nr 707

Av herr **Vigelsbo m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 184, angående utlämnande av stödlån till jordbrukare, m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 184/1957 föreslås att stödlån under vissa villkor skall kunna beviljas de jordbrukare, som år 1957 tillfogats mera betydande skördeskador på grund av ogynnsam väderlek. Lånen föreslås löpa med 5,75 procents ränta med möjlighet för Kungl. Maj:t att ändra räntesatsen, om det allmänna ränteläget skulle föranleda därtill. Låntagare med brukningsenhet av högst 20 hektar åker må åtnjuta räntefrihet i 2 år för högst 3 000 kr. av lånebeloppet. I fråga om lånebelopp, för vilket ränta skall utgå, skall de första 2 årens ränta läggas till kapitalbeloppet. Lånen, som skall vara amorteringsfria i 2 år, skall amorteras under en tid av 5 år eller, om särskilda skäl föreligger, högst 10 år, i undantagsfall 15 år. I propositionen föreslås vidare, att de medel, som inflyter genom införsel- och tillverkningsavgifter för fodermedel ävensom influtit och inflyter genom införselavgifter för ärter, bönor och hampfrö, skall få användas — utom till redan beslutade ändamål — även till att täcka Föreningen Svensk spannmålshandels merkostnader för stödköpsverksamhet beträffande groddskadat vete och råg.

Ifrågavarande proposition är att anse som ett provisorium till hjälp för de jordbrukare, vilkas hjälpbehov är mest trängande, i avvaktan på den proposition som skall mera fullständigt reglera de stora skördeskadorna. Jordbruksnämndens beräkningar över skördeförlusten i de olika länen ger vid handen att skadorna lokalt sett drabbat synnerligen ojämnt. Som svårast utsatta framstår i stort sett Västmanlands och Uppsala län. Det är emellertid uppenbart att stora variationer på många håll föreligger mellan olika jordbruk inom ett och samma odlingsområde.

Utan att mera detaljerat gå in på skördeskadornas lokala utbredning och omfattning kan man konstatera att höstens intensiva och ihållande nederbörd för många jordbrukare och trädgårdsodlare medfört mycket betydande ekonomiska svårigheter. Skördeskadorna har på vissa håll i landet samt för vissa jordbrukare fått en omfattning, som måste betecknas som katastrofartad och som kan befaras medföra ruin för många enskilda jordbrukare. En faktor, som starkt medverkar till att ytterligare försvåra skördeskadornas verkningar, är rent allmänt den nuvarande höga räntenivån och de mycket stegrade omkostnaderna. För många kan den

tunga räntebördan och de höga fasta omkostnaderna bli rent av katastrofala i samband med skördeskadorna. Hårdast drabbar den höga räntan som regel de yngre jordbrukare, som relativt nyligen startat sin verksamhet och som bundit sig för stora fasta kostnader. Allt som allt framstår det som ofrånkomligt att i denna extrema situation snara och effektiva åtgärder vidtas från statsmakternas sida oberoende av det gällande prisavtalets bestämmelser.

De åtgärder i form av stödlån m. m., som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 184, synes oss i princip väl motiverade och i huvudsak ägnade att tjäna sitt syfte. I avseende på några detaljer i förslaget utformning finner vi emellertid vissa ändringar vara påkallade. En något mindre restriktiv inställning från det allmännas sida synes sålunda vara befogad då det gäller lånebestämmelserna. Detta gäller dels förslaget att låntagare med brukningsenhet av högst 20 hektar åker må åtnjuta räntefrihet i 2 år för högst 3 000 kr. av lånebeloppet, dels förslaget att i fråga om lånebelopp, för vilket ränta skall utgå, skall de första 2 årens ränta läggas till kapitalbeloppet. Det synes oss rimligt, dels att det nämnda beloppet på 3 000 kr. räknas upp till 4 000 kr., dels att de första 2 årens ränta skall kunna avskrivas. Dessa relativt obetydliga uppmjukningar av lånevillkoren torde inte medföra någon ökad belastning av nämnvärd betydelse för statskassan men kan å andra sidan innebära en inte oväsentlig lättnad för den enskilde, kanske hårt pressade låntagaren.

Beträffande stödköpen av brödsäd, som på grund av mältningsskador inte uppfyller kvalitetsfordringarna för inlösen av Föreningen Svensk spannmålshandel, synes en justering av det av jordbruksnämnden beslutade förfarandet framstå som skälig. Justeringen bör enligt vår mening innebära att de för brödsäd fastställda minimipriserna ("nedre prisgränsen") får gälla som inlösningspris. Ingenting från omkostnadssidan tyder på att inte nedre prisgränsen bör bibehållas. Det tillämpade värdet för groddhalten synes i detta sammanhang böra höjas från 4 till 6 procent. I ett läge som årets bör en groddhalt av 6 % kunna godkännas.

Höstens skördeskador har som ovan framhållits medfört svåra ekonomiska påfrestningar för många jordbrukare. Det finns emellertid anledning påpeka att detsamma även gäller åtskilliga trädgårdsodlare. I Kungl. Maj:ts proposition nr 203 till 1955 års riksdag gavs samma rätt för handelsträdgårdsmästare som för jordbrukare att komma i åtnjutande av skördeskadelån. Därmed gavs en likaberättigad ställning i detta avseende åt trädgårdsodlarna, vilket av dessa högt värdesattes. I proposition 184 till 1957 års riksdag har emellertid handelsträdgårdsmästarna undantagits från rättighet att söka och erhålla stödlån. Detta är enligt vår mening felaktigt och inte motiverat. En bestämd gränsdragning mellan jord-

brukare och trädgårdsodlare måste enligt vår mening bli mer eller mindre flytande för att inte säga godtycklig. Att helt undanta trädgårdsnäringen från lånemöjligheter måste därför i många fall medföra ogynnsamma och mindre rättvisa konsekvenser. Det kan t. ex. gälla två grannar, som till väsentlig del driver samma slags odlingar och som drabbats av ungefär samma skördeskador. Om den ene kallar sig jordbrukare och den andre trädgårdsmästare, så kan en ren titelfråga i detta fall bli avgörande för möjligheten att erhålla stödlån. Under sådana förhållanden synes det oss rimligt och befogat att även trädgårdsnäringens utövare ges möjligheter till stödlån i den mån de drabbats av mera betydande skördeskador.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 184

I) må besluta

dels att under de två första åren räntefrihet å stödlån må åtnjutas för belopp upp till 4 000 kronor under förutsättning att låntagarens brukningsenhet ej innehåller mer än 20 hektar åker samt till åker omräknad ängs- och betesmark, samt att de första två årens ränta må kunna avskrivas,

dels att amorteringslån skall under samma villkor som i propositionen föreslagits beträffande jordbrukarna kunna beviljas även handelsträdgårdsmästare, som år 1957 tillfogats mera betydande skördeskador på grund av ogynnsamm väderlek;

II) må hos Kungl. Maj:t anhålla

att vid stödköpen nedre prisgränsen skall gälla och att det tillämpade värdet beträffande groddhalten skall höjas till 6 procent.

Stockholm den 20 november 1957

Sven Vigelsbo

Karl Björkänge

Fridolf Jansson
i Benestad

Harald Larsson
i Hedenäset

Rob. L. Jansson
Aspeboda

Fritz Börjesson

Harry Wahrendorff

J. W. Pettersson
i Norregård

C. O. Carlsson
i Bakeröd

John Eriksson
i Bäckmora